

James Gavin

George Michael

Een leven

Uitgeverij Brandt
Amsterdam 2022

Proloog

Dit boek is mede tot stand gekomen door bemiddeling van Sebes & Bisseling Literary Agency

ISBN 978-94-93095-82-3
NUR 661

© 2022 James Gavin.

Oorspronkelijke titel: *George Michael: A Life*

First published in the English language in 2022

By Abrams Press, an imprint of Harry N. Abrams, Incorporated,
New York

(All rights reserved in all countries by Harry N. Abrams, Inc.)

Vertaling: Robert Neugarten

Omslagontwerp: Moker Ontwerp

Omslagfoto: © Rune Hellestad – Corbis

Zetwerk: CeevanWee

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Begin 2016 verdween George Michael, nadat hij drieëndertig jaar niet weg te slaan was uit de Britse pers, zomaar uit beeld. Michael, drieënvijftig jaar oud en een van de oogappels van de Britse muziekwereld, verstuurde al jarenlang soms wel twaalf tweets per dag vanuit zijn huizen in Londen, kleedkamers, limousines en exclusieve vakantieadresjes. Maar na een tweet op 11 februari kwam er maandenlang niets meer. ‘Hoi lieverds!’ had hij geschreven. ‘Geniet op Valentijnsdag maar lekker van deze playlist!’

De Spotifylink die hij deelde stuurde zijn volgers niet naar ‘Faith’ of ‘I Want Your Sex’ of zijn andere dansbare hits over romantische en lichamelijke obsessie, twee van zijn favoriete thema’s. De playlist, ‘Heartbreak by George Michael’, bevatte nummers als ‘Last Christmas’, de wraaklustige tranentrekker die hij had geschreven als de helft van het razend populaire duo Wham!; ‘Jesus to a Child’, een elegie voor Anselmo Feleppa, de liefde van zijn leven, die al jaren voordat Michael uit de kast kwam was gestorven aan aids; en Billie Holiday’s klaaglijke ‘You’ve Changed’, dat hij in 2012 en 2013 had gezongen tijdens zijn laatste tournee Symphonica.

De tweet was een rooksignaal van een wanhopig mens, maar dat begreep bijna niemand, zelfs niet nadat Michael betrokken was geweest bij een reeks schandalen en ongelukken, en in Londen bloedend op straat had gelegen. De meeste mensen hadden Michael vooral op hun netvlies zoals hij was geweest in zijn hoogtijdagen in de late jaren tachtig: de stoere pin-up in een leren jas en met een stoppelbaard, de man die was uitgegroeid tot een van de grootste popsterren van de wereld. Hij had een zeld-

zaam talent: hij kon je opvrolijken en je het gevoel geven dat je niet alleen was. Veel mensen moesten glimlachen als je alleen maar zijn naam noemde. Danny Cummings, die lang drumde in Michaels band, hoorde een helende kracht in zijn stem, zelfs op Michaels meest duistere momenten. 'Zijn stemfrequentie streelde het oor... als die van een engel,' zei hij.

Volgens Lynda Hayes, die op 'Young Guns (Go For It!)' van Wham! een beroemd stukje had gerapt, had Michael 'een allemansstem: onschuldig, met een natuurlijke klank zonder franje. 'Hij klonk als zichzelf als hij zong, en het was prachtig. Een stem die iedereen aansprak.' Als hij optrad in stadions kon Michael zijn emoties overbrengen op duizenden mensen, die aan het einde van de avond steevast uit hun stoel kwamen om te dansen. Het was hem gelukt tijdens de tournee voor *Faith*, het album waarmee hij in 1988 een superster was geworden; met Symphonica lukte het hem weer.

Maar na die tournee van zesenzestig optredens verloor Ben Butler, die al die avonden op het podium had gestaan, Michael uit het oog. 'Ik voelde aan dat het niet goed met hem ging,' zei Butler. 'Het was alsof hij helemaal van de radar was verdwenen.'

De recentste foto's van Michael waren genomen in Zwitserland, waar hij zich liet behandelen in een van de duurste afkickklinieken van de wereld. Fotografen hadden hem op straat hand in hand zien staan met Fadi Fawaz, zijn knappe Libanese vriendje. In zijn andere hand had hij een sigaret. Hij had een grijze sik en oogde pafferig en vermoeid.

Michael was altijd erg op zijn privacy gesteld geweest. 'Iedereen zal meer weten over een toevallige voorbijganger dan over George,' zei Andrew Ridgeley, zijn partner in Wham!, ooit. Maar de artiest die alle facetten van zijn carrière in een ijzeren greep had was de controle al enige tijd kwijt. Hij verdoofde zichzelf met drugs en anonieme seks. Zijn ooit zo brandende ambitie om muziek te maken was gedooft. In 2012 was zijn uitgeputte lichaam bijna bezweken aan een longontsteking.

Zijn fans in het Verenigd Koninkrijk waren bedroefd, die in

Amerika hadden vooral medelijden. Er waren maar weinig mensen die dieper keken; zelfs veel van zijn beste vrienden deden dat niet. 'Als je aan George Michael dacht,' schreef Dan Aquilante in *The New York Post*, 'zag je dat zorgvuldig gecultiveerde imago dat uit en te na werd geëtaleerd in zijn vernieuwende video's.' De clip van 'Faith' bijvoorbeeld, waarin hij zich liet bewonderen in zijn iconische pose, als de moeiteloos swingende, met zijn kont schuddende post-*West Side Story* motorrebel met baardschaduw, een oorring en een leren jasje. Hoewel hij een ster was die doodsbang was voor een coming-out leek hij zich met die onmiskenbare gay look toch vast te klampen aan de waarheid. Zijn overwegend vrouwelijke publiek had er echter geen oog voor. Zij zagen Michael net als producer en geluidstechnicus Johnny Douglas als 'de mooiste man van de wereld'. En tegelijkertijd, zegt Douglas, was hij 'de mannelijke witte soulzanger die elke Britse jongen wilde zijn'.

Er was soms geen peil te trekken op Michael. Hij sprak in talloze interviews over zijn verlangen om als artiest serieus te worden genomen. In de tekst van zijn top 10-single 'Freedom! '90' smeekte hij om te worden gezien voor wie hij was. '*Sometimes the clothes do not make the man,*' waarschuwde hij. Maar hij was al van jongs af aan geobsedeerd door roem en alles wat erbij hoort. Hij zag zichzelf niet als een singer-songwriter, maar als een 'popster', een status die in zijn ogen niet onderdeed voor die van een koning. 'Hij spreekt de twee p's in dat woord heel secuur uit, en zijn ogen stralen, en dan krijgt die term iets nobels,' schreef de muziekjournalist Rob Tannenbaum.

Toch verborg hij zijn ogen achter een donkere bril als hij over vrijheid zong. De journalist Richard Smith zag talloze George Michaels, maar ze waren geen van allen helemaal overtuigend. 'Hij is altijd bezig om een nieuwe fantasieversie van zichzelf te creëren,' zei Smith. 'Zodra zo'n versie hem verraadt, maakt hij er een einde aan en dan bedenkt hij een nieuwe versie om de plaats van de oude in te nemen.' Jim White beschreef Michael in *The Guardian* als een vat vol tegenstrijdigheden: 'Een songwriter met

Hoofdstuk een

diepgang, die wordt ondermijnd door zijn verslaving aan glamour en alles wat oppervlakkig en onecht is.' David Geffen, die in de jaren negentig als directeur van het platenlabel Dreamworks Michaels meest openhartige album *Older* uitbracht, zag Michael als een man die een ongemakkelijk gevoel kreeg van alles waarvoor hij zo hard had gevochten: 'Het was alsof hij niet kon leven in de carrière die hij voor zichzelf had opgebouwd.' Geffen had ook Michaels Don Quichot-achtige strijd gevolgd om zich te bevrijden van Sony, het label dat hem de kans had gegeven een superster te worden. Dat was niet goed afgelopen.

Michael, die zich eigenlijk altijd wilde verstoppen, stond op enorme podia voor duizenden fans. De voordeur van zijn huis in een chique Londense wijk was te zien vanaf een laag hekje dat op luttele meters afstand stond; iedereen kon hem zien komen en gaan of hem opwachten om een handtekening te vragen. En die kon je bijna altijd krijgen, en nog met een glimlach ook, want Michael was een gentleman. 'Het was onmogelijk om een hekel aan hem te hebben,' zei David Bartolomi, een van de talloze fotografen die hem vereeuwigen. En dat terwijl Michael meestal de aanblik van zijn eigen gezicht niet kon verdragen.

Iemand die hem heeft gekend sinds de tijd van Wham! noemde Michael 'een droevig, boos jongetje'. Zijn vrienden, onder wie Chris Cameron, de toetsenist en *musical director* van zijn band, waren bezorgd over hem. Cameron hoorde toevallig een woordenwisseling tussen Michael en zijn manager Andy Stephens over Michaels zelfdestructieve gedrag. De zanger snauwde: 'Probeer me niet steeds te redden van mezelf!'

Bijna alle kenmerkende eigenschappen van George Michael, van zijn onverholen ambitie tot zijn vaak verlamdende onzekerheden, verwijzen op de een of andere manier naar zijn vader. Jack Panos was een echte mannenman en het prototype van de self-made man van de jaren zestig. Hij werd in 1935 als Kyriacos Panayiotou geboren en groeide op met zeven broers en zussen in het Cypriotische dorpje Patriki, dat alleen bereikbaar was over een onverharde weg. Later pochte hij over het leven dat hij achter zich had gelaten, het leven van een kind dat blootvoets over straat ging, zich moest redden met brood en olijven en geen toilet had, maar een gat in de grond.

De armoede maakte dat hij vastberaden op zoek ging naar een beter bestaan. Hij en zijn vriend Dimitrios Georgiou hadden hun zinnen gezet op een toekomst in de restaurantbranche. In 1953 emigreerden ze naar Londen, een populaire bestemming voor Grieks-Cyprioten. Ze begonnen als afwasser en werkten zich op tot ober. Kyriacos wist dat hij een andere naam nodig had om nog verder te komen.

En dat hij een vrouw moest zoeken. Op een dansfeest ontmoette hij Lesley Angold Harrison, een Brits meisje uit de arbeidersklasse. Lesley was door nonnen opgevoed en was een echte dame; heel keurig, stil maar standvastig. Ze drukte zich elegant uit, met een bijna victoriaanse terughoudendheid. Ze leek een ideale huwelijkspartner, en Jack deed een aanzoek.

In de eerste jaren van hun huwelijk deelden ze in Finchley, een noordelijke voorstad van Londen, een appartement met een vriend van Jack, ook een immigrant. Ze woonden boven een sto-

merij. Meer konden Jack en Lesley zich niet veroorloven, zeker toen ze kinderen kregen. In 1959 kwam dochter Yioda; twee jaar later kwam Melanie. Jack hoopte vurig op een zoon en werd op zijn wenken bediend. Op 25 juni 1963 beviel Lesley in East Finchley van een krijsend jongetje met hazelnootbruine ogen.

Hoewel hij zelf een Engelse naam had aangenomen, noemde Jack het kind Georgios Kyriacos Panayiotou, een naam die geen Brit kon uitspreken. Jack wilde duidelijk maken dat Georgios de zoon van zijn vader was en een trotse drager van Jacks Griekse achtergrond. Toen de jongen oud genoeg was moest hij elke zaterdag tegen wil en dank naar een speciale Griekse school.

In Jacks geboorteland draaide alles om traditie. Zonen waren belangrijker dan dochters en dat mochten Yioda en Melanie best weten. Georgios merkte het in elk geval wel. 'Ik ben opgegroeid met een vreselijk schuldgevoel,' zei hij later. 'Ik wist dat ik met meer kon wegkomen dan mijn zussen.'

Het was geen pretje om Jacks zoon te zijn. Dimitrios' zoon Andros Georgiou, die Michael tijdens een groot deel van diens leven beter heeft gekend dan wie dan ook – ze werden vaak neven genoemd, al waren ze dat niet – was op zijn hoede voor Jack: 'Hij was een gemene klootzak die intimidatietactieken gebruikte om zijn familie in een ijzeren wurggreep te houden.' Tijdens een vakantie in Cyprus werden Andros en Georgios betrappt toen ze snoep stalen. Jack strafte zijn zoon op de ouderwetse manier. 'Je kon de riem horen landen op zijn billen en benen,' vertelde Andros. 'Iedereen in het gebouw kon hem horen schreeuwen van pijn.'

Gelukkig voor Georgios was Jack bijna altijd aan het werk. Hij was inmiddels assistent-manager van een restaurant en kon in 1969 met het gezin verhuizen naar een twee-onder-een-kapwoning in Burnt Oak, een voorstad van Edgware. Samen met twee Griekse hoofdkelners huurde hij een in slechte staat verkerend pand in het centrum, waar ze onder de naam The Angus Pride een steakhouse begonnen dat ook Griekse specialiteiten serveerde.

Het restaurant liep goed en Jack, die charismatischer was dan zijn zakenpartners, werd een plaatselijke beroemdheid. Als je als klant binnenkwam, stond je meteen oog in oog met zijn imposante verschijning: met zijn brede schouders en dikke, grijzende haar heette hij iedereen hartelijk welkom in een vet Grieks accent. Maar Jack was het al snel beu om zijn succes te moeten delen. Hij droomde ervan om genoeg te verdienen om zijn partners te kunnen uitkopen.

Hoewel Jack de belichaming leek van de geslaagde immigrant, had Simon Napier-Bell, de co-manager van Wham!, het gevoel dat er 'een doodskist van angsten' schuilging in de familie. Lesley had haar man altijd bijgestaan en een bijdrage geleverd aan zijn succes, maar hij liet haar volgens George zo hard werken dat ze boos en verbitterd werd, en uitgeput raakte. Hoewel ze een huishouden met drie kinderen moest runnen, eiste haar 'extreem onredelijke echtgenoot' (zo drukte George het uit) dat ze overdag werkte. Ze nam een baan in een *fish and chips shop* en vond het daar vreselijk. Ze kreeg de stank nooit uit haar haar en kleren gewassen. Vervolgens eiste Jack ook nog eens dat ze op de avonden in het restaurant kwam werken. Hoewel ze nauwelijks een moment voor zichzelf had, zag het huis er altijd onberispelijk uit. Haar zoon vroeg zich af hoe ze het voor elkaar kreeg. Ze klaagde zelden, maar hij voelde dat ze ongelukkig was. Als volwassene zei hij ooit: 'Depressies komen vaak voor in onze familie.'

George had dat gen geërfd, maar Jack had er geen oog voor. Toen hij jaren later werd geïnterviewd over zijn zoon, had de oude man weinig te zeggen. 'Hij was een rustige jongen,' zei hij. Georgios had bruin, krullend haar en doorlopende wenkbrauwen die eruitzagen als een dikke, harige rups. Hij zag slecht en moest een bril met jampotglazen dragen. Hij haatte zijn uiterlijk en Jack maakte het al dan niet bewust nog erger. 'Ik werd nooit geknuffeld en er werd nooit iets aardigs tegen me gezegd,' vertelde Michael. Hoewel Jack zich als jonge vent arrogant gedragen had, tolereerde hij zulk gedrag niet van zijn kinderen. 'Verwaandheid gold als een absolute zonde,' zei Michael. Jack ging

tot het uiterste om zijn zoon nederig te houden. ‘Er werden dingen gezegd waarbij je je adem zou inhouden als je een ouder zo tegen een kind hoorde spreken,’ vertelde Michael. ‘Dingen die ik nooit heb verwerkt, zo simpel is het.’

Georgios was eenzaam en had het gevoel dat hij op alle fronten tekortschoot. Hij trok zich terug in zijn eigen wereld. Hij stond vroeg op en wandelde in zijn pyjama naar een veld achter het huis, waar hij wormen, rupsen en lieveheersbeestjes opgroef, die hij bewaarde in potjes en luciferdoosjes. Aan het einde van de straat stond een sering waar vlinders op afkwamen; hij staarde ernaar en probeerde ze te vangen.

Stevie Wonder's hit ‘My Cherie Amour’ was destijds vaak te horen op de radio. Michael zong graag mee. Een buurvrouw complimenteerde Lesley met de mooie sopraanstem van haar zoon.

Dat maakte nauwelijks indruk op hem, maar een ongelukje in Roe Green Junior School in het nabijgelegen Kingsbury zette zijn hele wereld op zijn kop. Toen hij tijdens de lunchpauze door de gang rende, struikelde hij bovenaan een trap. Hij rolde naar beneden en stootte zijn hoofd tegen de leidingen van een verwarmingsradiator. Hij raakte buiten westen. Toen hij weer bijkwam, lag hij in een plasje bloed. Er zat ook bloed op zijn bril en het was in zijn ogen gelopen. Er was slechts één leerling, een meisje dat verliefd op hem was, die kwam kijken hoe het met hem was en hulp ging halen. Een leraar bracht hem naar de schoolverpleegster. Het was een vernederende ervaring.

Maar het voorval leek op magische wijze een kanaal te hebben geopend in Georgios' brein. Binnen zes maanden was zijn voorliefde voor kruipende beestjes verdwenen. Vanaf dat moment, zei hij, ‘was muziek voor mij het enige wat telde’.

Hij schreef samen met zijn beste vriendje David Mortimer – hun moeders waren boezemvriendinnen – een liedje met de vooruitziende titel ‘The Music Maker of the World’, dat ze opnamen op de bandrecorder van de familie Mortimer. Die bandrecorder werd hun favoriete speelgoed. David speelde gitaar en

Georgios zong en sloeg op een koekblik dat dienstdeed als trommel. Hij zong mee met de liedjes die hij op de radio hoorde. Hij deed onder meer een versie van Olivia Newton Johns top 10-hit ‘Banks of the Ohio’, een traditionele *murder ballad* waarin een vrouw haar minnaar in een impuls overhoop steekt: ‘My God, what have I done? I've killed the only man I love!’

Hij had een hekel aan de Griekse muziek waar zijn vader naar luisterde, maar er was niet veel anders in huis. Gelukkig vond hij in de garage de afgedankte aandenkens aan de zorgeloze jeugd van zijn moeder, toen ze nog uit dansen ging. Hij eigende zich haar opwindgrammofoon en een aantal grijsgedraaide singletjes toe, waaronder Tom Jones' megahit ‘Delilah’ en twee grote hits van The Supremes, ‘Baby Love’ en ‘Stop! In the Name of Love’. Een van die plaatjes was beschadigd en kon maar gedeeltelijk worden afgespeeld; een ander singletje sloeg voortdurend over. Maar Georgios liet zich niet uit het veld slaan en beluisterde zijn aanwinsten keer op keer. Hij vond vooral de stemmen fascinerend. Jones, de seksgod uit Wales, maakte *blue-eyed soul*, de term die werd gebruikt voor witte artiesten die *rhythm and blues* zongen. Met zijn hypermasculiene, overdadig dramatische zangstijl raakte Jones, die goed had geluisterd naar Elvis Presley, Little Richard en Jackie Wilson, de jonge Georgios tot diep in zijn ziel; later ging hij die stijl imiteren. Dankzij The Supremes, de meest succesvolle meidengroep van het befaamde label Tamla-Motown, maakte hij kennis met de aanstekelijke melodielijnen en ritmes die een popliedje onvergetelijk maken.

Hij begon te luisteren naar BBC1, waar in de loop van de jaren zeventig steeds meer genres ten gehore werden gebracht: disco, punk, reggae, psychedelica, top 40-muziek. Georgios wilde dolgraag platen kopen, maar daar stak Jack een stokje voor. Om toch maar iets muzikaals te kunnen doen ging hij viool spelen. Nadat hij een paar weken zijn best had gedaan om het instrument onder de knie te krijgen, liet hij weten dat hij wilde stoppen. Maar dat vonden zijn ouders niet goed, waarna hij nog enkele jaren tegen zijn zin heeft gespeeld. De arme jongen genereerde zich kapot

als zijn vader hem bij familiebijeenkomsten een stukje klassieke muziek liet spelen.

Maar Jack was financieel verantwoordelijk voor een aantal cadeaus die Georgios hielpen zijn dromen na te jagen. Voor zijn verjaardag kreeg hij de cassette recorder waar hij om had gemaakt. Hij nam, de microfoon vlak bij de boxen, liedjes op van de radio. Als hij ze uit zijn hoofd had geleerd zong hij ze in om de opnamen trots aan zijn vrienden te laten horen.

Soms plukte hij liedjes van de radio die een inkijkje gaven in het brein van een kind dat zich een buitenbeentje voelde, zoals 'Chirpy Chirpy Cheep Cheep', een nummer 1-hit van de Schotse bubblegumband Middle of the Road. Het liedje vertelt in kindertaal het verhaal van een jongen die in de steek wordt gelaten: 'Last night I heard my mama singing a song / Woke up this morning and my mama was gone.' Michael Jacksons 'Ben' was de titelsong van een horrorfilm over een sukkelige loner en zijn ratje: 'With a friend to call my own / I'll never be alone.' Daar kon Georgios wel wat mee; hij had immers al die kruipende insecten uit zijn achtertuin geadopteerd. Zijn favoriete nummer was 'Little Willy' van The Sweet, vier androgynse hippierockers, over een Londense jongen die zijn ouders tart door de trots heupwiegende 'king around town' te worden: 'Willy wears the crown... you can't push Willy 'round.'

Hij keek ademloos toe toen The Sweet het nummer uitvoerde in zijn favoriete tv-programma. Net als vijftien miljoen andere Britten keek Georgios elke donderdagavond naar het populairste muziekprogramma van het land. Om vijf over half acht zag hij een bonte explosie van vlammen, gevolgd door een roedel dansende tieners. Daarna de woorden die zijn hartslag versnelde: 'Yes, it's number one, it's Top of the Pops!' En dan keek en luisterde hij een halfuur lang gebiologeerd naar een stoet van voornamelijk Britse acts, van The Beatles, The Who en The Rolling Stones tot die bands die één keer een hit scoorden om daarna voorgoed weg te zakken in de vergetelheid. *One-hit wonders*. Hij dagdroomde over hoe het moest zijn om op dat podium te staan en te zwelgen in het applaus en de bewondering van al die fans.

Georgios bestudeerde de artiesten nauwgezet en vroeg zich af welke aspecten verantwoordelijk waren voor hun succes. Hij staaarde naar de langharige jongeren met hun elektrische gitaren, het nauwsluitende spandex en de blote middenriffs, de baarden en het platinablond haar en analyseerde elk woord op zoek naar aanwijzingen.

In 1974 ging David Cassidy, de ster van het Amerikaanse tv-programma *The Partridge Family* en afgebeeld op miljoenen posters over de hele wereld, voor het eerst op tournee in het Verenigd Koninkrijk. Cassidy's *fanbase* bestond hoofdzakelijk uit meisjes van acht tot achttien jaar, maar hij had met zijn knappe gezicht, schouderlange haar en ranke bovenlichaam – dat in talloze tijdschriften ontbloot werd getoond, tot vlak boven zijn schaamhaar – ook gevoelens opgeroepen bij ontluikende homoseksuelen. De destijds elfjarige Georgios wist het nog niet, maar ook hij was gevallen voor Cassidy's charmes.

Zijn verliefdheid werd bezegeld toen hij een opname zag van Cassidy die boven op het vierentwintig verdiepingen hoge London Television Centre tegen een voetbal schopte. De camera ging over de straten, waar gillende meisjes hemelwaarts keken en wensten dat ze op de een of andere manier dichterbij hun idool konden komen. Maar toen een pubermeisje stierf aan de verwondingen die ze bij een van zijn concerten had opgelopen – iedereen stormde opeens naar het podium – sloegen bij Cassidy de twijfels toe. 'Het is alsof ik vanbinnen ben afgebrand,' zei hij in een interview met *The Daily Mail*. 'Ik ben vierentwintig, een grote ster... miljoenen mensen benijden me, maar ik kan er niet van genieten.'

Zijn conflict lijkt op de problemen waar Michael later op ongeveer dezelfde leeftijd mee te maken kreeg. Maar in de vroege jaren zeventig, toen hij bewonderend naar Cassidy staaarde, zag hij een man die de hele wereld had verleid. 'Rijk zijn deed me niets; ik wilde gewoon stinkend beroemd zijn,' zei Michael in 1998. Hij besloot dat alleen roem de pijn kon verzachten die hij elke dag ervoer. 'Het was het gevoel dat niemand naar me luis-

terde; het waren allerlei gevoelens, zoals een negatief zelfbeeld en al die verneukte dingen die een prima cocktail zijn om iemand beroemd te maken... het zijn niet de dingen die je hébt die een ster van je maken, maar de dingen die je mist.'

Hij vertelde zijn vader over zijn grote droom, maar Jack werd boos en zei dat het allemaal luchtkastelen waren, dat het niets zou worden. Daar zat volgens Andros meer achter: 'Jack haatte popmuziek omdat hij dacht dat alle popsterren homoseksueel waren.' Hij was opgegroeid in een Grieks-orthodox milieu, waar opvallend liberale opvattingen hand in hand gingen met steil conservatieve denkbeelden. Geestelijken mochten trouwen en scheiden, maar homoseksualiteit gold als een gruwel. De arts Michael Mavros groeide op in het Cyprus van de jaren tachtig. 'Veel mensen hadden een hekel aan homo's,' zei hij. 'Maar tegelijkertijd was er veel homoseksualiteit. Mensen hielden het verborgen.'

Net als veel andere mannen van zijn generatie gebruikte Jack negatieve termen voor homoseksuelen; hij noemde bepaalde mannen, onder wie een ober in zijn restaurant, 'flikkers'. Hij moet zich zorgen hebben gemaakt over George, die niet bepaald de viriele erfgenaam was waarop hij had gehoopt. Hoewel Georgios tieners haalde voor Engels en literatuur, was zijn vader niet trots op hem. Jack probeerde volgens Andros 'een vent van hem te maken'. Hij kocht twee paar bokshandschoenen en liet de jongens met elkaar vechten. Toen Andros korte metten maakte met Georgios, brulde Jack: 'Laat je niet kisten, jongen! Sla terug! Ben je soms een lafaard?' Georgios werd zo boos van het gesar dat hij met twee vuisten op Andros inbeukte.

Volgens Danny Cummings bedoelde Jack het niet kwaad: 'Het was in die generatie heel gewoon dat vaders de strijd aangingen met hun zoons en probeerden ze klein te houden. Zo was Jack ook.' Maar de voortdurende vernederingen knaagden aan Georgios' zelfvertrouwen. Hij ging bij het schoolkoor, maar trok zich meteen weer terug omdat hij dacht dat hij niet goed genoeg was. Hij ging pauken spelen in het schoolorkest, maar hij werd warm

noch koud van dat instrument. Jack trok bij en kocht een drumstel voor hem, maar ook als drummer had Georgios het gevoel dat hij de middelmaat niet ontsteeg. Hij troostte zichzelf door zich in het restaurant van zijn vader vol te proppen met ijs, maar kreeg overgewicht en werd nog onzekerder. Toen hij op zijn elfde naar de nabijgelegen Kingsbury High School ging, had zijn zelfbeeld een nieuw dieptepunt bereikt. 'Ik was dik en lelijk en droeg een bril,' vertelde hij later. Hij liet zijn pony groeien om zijn borstelige doorlopende wenkbrauwen te verbergen, maar hij was er nog altijd van overtuigd dat de mensen walgden van zijn uiterlijk.

Hoewel hij zich lelijk voelde, welden er sterke seksuele gevoelens in hem op. Hij masturbeerde al voor zijn puberteit. In 2004 vertelde hij aan Adam Mattera van het Britse gay tijdschrift *Attitude* dat hij 'de bekende heteroseksuele fantasieën' had gehad, zoals 'nonnen met blote tieten'. Later had hij serieus gezoend met een klasgenote met wie hij korte tijd verkering had. Hij was op een feestje 'tussen haar benen' gegaan, vertelde hij. Ze deed zijn bril af en was zo lief om te zeggen dat hij prachtige ogen had. Hij was totaal ontdaan en rende weg omdat hij dacht dat ze sarcastisch was. Hij was op zijn twaalfde voor het eerst met een meisje naar bed geweest, een ervaring die zo 'onvoorstelbaar gênant' was dat hij zich daarna jarenlang niet meer aan seks had gevaagd.

Na ongeveer zes jaar als restauranteigenaar had Jack genoeg gespaard om een aantal Cypriotische familieleden naar Engeland te halen. In de zomer van 1975 deed hij een aanbetaling op het huis van zijn dromen (vier slaapkamers!) in Radlett in Hertfordshire, ten noordwesten van Londen. Radlett was enorm chic. Als je daar kon wonen, terwijl je was opgegroeid als boerenjongen op een eiland in de Middellandse Zee, had je het ver geschopt. Jack kon het betalen, want het huis was een wrak. Hij had een jaar nodig voor verbouwingen; ze woonden in die tijd in een flat boven het restaurant. Toen ze zich eindelijk in Radlett hadden geves-

tigd, kocht hij zijn partners uit en was hij de enige eigenaar van The Angus Pride. Jack was gearriveerd.

Ze woonden naast een pub, The Railway Hotel. Op een dag hoorde Georgios het geluid van een soul- en bluesband die daar repeteerde. Hij ging op de trap ademloos zitten luisteren. De muzikanten – drummer Peter Van Hooke, de zoon van de eigenaar van de pub; gitarist en pianist Chaz Jankel; zanger Ric Parnell; en bandleider en saxofonist John Altman – hadden een grote toekomst. Jaren later arrangeerde Altman het nummer ‘Kissing a Fool’ op Michaels album *Faith*. ‘Jullie waren een inspiratie voor me,’ zei Michael toen tegen Altman.

In de jaren zeventig had Altman Jacks klachten moeten aanhoren over de muzikale ambities van zijn zoon. ‘Zou je misschien even met Georgios willen praten en hem vragen om die muziek uit zijn hoofd te zetten?’

Jack kon niet weten dat hij, door met zijn gezin naar Hertfordshire te verhuizen, zijn zoon een duwtje had gegeven in de richting van wat hij wilde bereiken. Na een jaar op de middelbare school in Kingsbury stapte Georgios over naar de Bushey Meads School op een kleine vijf kilometer van Radlett. Zijn eerste schooldag daar was 9 september 1975. Hij scharrelde verlegen naar een leeg tafeltje in het klaslokaal. Hij gedroeg zich zo onopvallend mogelijk, maar dacht alweer spot te zien in de ogen van zijn klasgenoten. Hij droeg het voorgeschreven uniform, een groene blazer met een gestreepte das. Boven het kraagje zat een constellatie van jeugdpuistjes, een bril die bijna half zo groot was als zijn gezicht, en krullend haar dat zo dik was dat hij er nauwelijks een kam doorheen kon halen. Georgios kon wel door de grond zakken toen de lerares zijn naam verhaspelde toen ze hem voorstelde aan zijn nieuwe klasgenoten. Hij zei zo min mogelijk. Maar als hij sprak, deed hij dat met de verfijnde dictie van zijn uit de middenklasse afkomstige moeder, die in combinatie met zijn slungelige uiterlijk bijna komisch overkwam. De lerares, die zag hoe ongemakkelijk hij zich voelde, vroeg een vrijwilliger om een beetje op de nieuwkomer te passen. Om volstrekt onduidelijke

redenen stak de twaalfjarige Andrew Ridgeley, de ster van Bushey Meads, zijn hand op.

Ridgeley was een opvallende verschijning te midden van de geüniformeerde eenheidsworst van zijn klasgenoten. Hij was de jongen naar wie alle meisjes verlangden, de jongen met een licht gevaarlijke uitstraling. Hij was slank, met een pruillip, fijne ge-laatstrekken en een donkere, warrige haardos, en net zo knap als de leden van de boybands in *Top of the Pops*. Zijn wenkbrauwen vormden een sierlijk boogje boven zijn coole, hautaine blik. Hij had de hoofdrol gespeeld in een schoolvoorstelling van *Joseph and the Amazing Technicolor Dreamcoat*; hoewel hij er alleszins charmant uitzag in de bonte jas van de titelheld, voldeed hij niet aan de eisen die Andrew Lloyd Webbers musical stelde aan zijn stembanden. Ridgeley had als kind piano gespeeld maar was gestopt zodra hij het saai ging vinden. Niettemin had hij vage muzikale ambities.

Inmiddels had hij met de puberteit op komst de rol aangenomen van een New Romantic, een stroming van Londense uitgaanstypes en *fashionista's* die veel werk maakten van hun outfits, die waren gebaseerd op de kleding uit het tijdperk van de Romantiek. De trend was grotendeels geïnspireerd door het uiterlijk vertoon van David Bowie in zijn *glamrock*-periode. Maar Ridgeley's grote voorbeeld lijkt Adam Ant te zijn geweest, het *new wave*-idool dat zich kleepte als de dandy's uit het gevolg van de achttiende-eeuwse modejonker Beau Brummell en de flamboyante piraten van een eeuw later. Michael zou nooit de aanblik vergeten van Ridgeley in een strakke broek van ‘kersenkleurige zijde’, zijn haar in korte vlechtjes in de stijl van Adam Ant. Soms droeg hij oogschaduw. Sommige mensen – onder wie Michael – vroegen zich af of Ridgeley gay was, maar dat was hij niet. Hij was gewoon extreem zelfverzekerd.

Georgios was geïmponeerd en afgunstig. Ridgeley had de stoere uitstraling die hij zelf miste. Hij leek helemaal vrij te zijn, terwijl Georgios, een nerd met een vioolkoffer, zo timide was. Ridgeley's zweem van androgynie was vermoedelijk extra aan-

trekkelijk voor een jongen met ontluikende homoseksuele gevoelens. Het concept van fysieke aantrekkingskracht ging bij Georgios pas een rol spelen nadat hij Ridgeley had ontmoet, die 'uit elke porie zelfvertrouwen uitstraalde'. Het was een intimiderende nieuwe factor in zijn leven. Zijn lerares 'zei dat ik naast dat vreselijke joch moest gaan zitten, die vervolgens de baas over me ging spelen'. Ze waren een paar apart op Bushey Meads. Maar Ridgeley genoot van zijn rol als mentor en Georgios had veel te leren.

Ze hadden een paar zaken gemeen. Ridgeley's vader, Albert, was ook een immigrant (uit Egypte), al was hij gecultiveerder en intellectueler dan Jack. Ook hij had door hard te werken een carrière opgebouwd. Hij had een goedbetaalde managersfunctie bij Canon. Andrew en Georgios waren beiden gek op popmuziek. Andrew leerde zichzelf gitaarspelen. Hun vriendschap werd bezegeld dankzij hun gedeelde liefde voor de clowneske Britse rockster Elton John. Beide jongens konden *Goodbye Yellow Brick Road*, Johns dubbele conceptalbum vol weelderige cinematografische metaforen en verwijzingen naar Hollywoodgodinnen als Judy Garland en Marilyn Monroe, van begin tot eind woord voor woord meezingen.

Georgios nodigde Andrew uit naar zijn huis te komen. Andros, die er die dag ook was met zijn vader Dimitrios, herinnert zich Ridgeley's outfit: kilt, paardenstaart, eyeliner. Jack kon het nauwelijks aanzien en Lesley was ook niet meteen een fan van deze nieuwe vriend. Toen ze aan tafel zaten, zat er een achteloze ondertoon van homofobie in de conversatie tussen Dimitrios en Jack. Hun zoons daagden hen uit door onomwonden te beweren dat iedereen wist dat veel Griekse mannen uit de oudheid het bed deelden met andere mannen; hun vaders zeiden dat het een vuile leugen was.

Andrew liet zich niet uit het veld slaan. Hij kwam vaak op bezoek en Georgios kwam vaak in huize Ridgeley. Jack stak zijn afkeuring aanvankelijk niet onder stoelen of banken, maar ging gaandeweg inzien dat hij het moest accepteren. 'Ze waren heel

close,' legde hij uit, 'en ik begreep dat ik moest vertrouwen op het oordeel van mijn zoon over zijn vrienden.'

Met Ridgeley als rolmodel en stijlgoeroe bloeide de jongen op. Omdat je met een naam als Georgios Panayiotou altijd op verbaasde blikken kon rekenen, gaf Ridgeley hem een bijnaam. De familie van zijn nieuwe vriend noemde hem Yorg; Ridgeley vertelde zijn klasgenoten met zichtbaar genoegen dat Georgios thuis *Yog* werd genoemd. De verkeerd uitgesproken naam bleef hangen. Yog maakte werk van zijn transformatie. Hij liet zijn haar knippen en nam contactlenzen. Andrew was een beroerde leerling en Georgios volgde zijn voorbeeld door net genoeg te doen om niet te blijven zitten. Hij stak zijn energie in feesten, drinken en verwoede pogingen om een popster te worden. Andrew nam zijn gitaar mee naar huize Panos; ze maakten amateuristische opnames van een paar liedjes en fantaseerden over roem. Als ze naar feestjes gingen, kon Andrew de meisjes niet van zich afslaan en was Georgios ongelukkig. 'Ze noemden me een mietje,' zei hij als Andrew probeerde hem te troosten.

Yog kon zijn vriend nauwelijks bijbenen. Vooral in bars, want Andrew dronk iedereen onder de tafel. Op een van hun feestjes droeg Yog een groene broek die hij had gekocht om indruk te maken op een meisje dat hij leuk vond. Nadat ze hem had afgewezen zoop hij zich lam. Andrew moest hem ondersteunen toen ze naar huis liepen, maar Yog viel op het gras en barstte in tranen uit. 'Niemand heeft iets gezegd over mijn nieuwe broek!' huilde hij. 'En nu is hij vies. Ik ben zo lelijk! Er zal nooit een meisje op me vallen!' Later beweerde hij dat hij 'tallose vriendinnetjes' had gehad, maar nooit verliefd was geworden. Hoewel hij ook niet verliefd was op Ridgeley gedroegen ze zich als een stel: ze spraken in een soort geheimtaal, wisselden inside jokes uit en maakten elkaars zinnen af. Shirlie Holliman, Ridgeley's vriendin op de middelbare school, begreep dat het zinloos was om er een concurrentiestrijd van te maken: 'Ze hadden zo'n sterke band; daar kwam geen meisje tussen, zelfs niet als Andrew tot over z'n oren verliefd was.'

Hij had nu drie goede vrienden met wie hij naar muziek luisterde: Andrew, Andros en David. Yog 'leefde voor de radio' en gaf bijna al zijn zakgeld uit aan elpees, die hij uitgebreid en harts-tochtelijk besprak met zijn vrienden. Er werd ook vaak meegezongen. Ze verslonden ABBA, The Sex Pistols en Donna Summer. Het dubbele soundtrackalbum van *Saturday Night Fever*, de film die in 1977 verantwoordelijk was geweest voor de onstuitbare opkomst van disco, draaiden ze grijs. Ze teisterden hun boxen vooral met de hits van The Bee Gees, zoals 'Stayin' Alive', 'Jive Talkin' en 'Night Fever' en probeerden de lenige danspases van John Travolta na te doen, die in de film een jongen uit de arbeidersklasse speelde die het helemaal maakt in de clubs van Brooklyn.

Zonder het te weten werd Yog aangetrokken door homoseksuele popsterren. Hoewel ze uit zakelijke overwegingen bijna allemaal nog in de kast zaten, deden veel van die artiesten wel degelijk aan flamboyante gay beeldvorming. De jonge Georgios koesterde bijvoorbeeld zijn importplaten van Sylvester, de Amerikaanse soulzanger die met genderidentiteiten speelde en dankzij zijn met pailletten afgezette outfits en ultrahoge falsetstem de bijnaam 'Queen of Disco' had verworven. Hij raakte steeds meer in de ban van Elton John, zijn belangrijkste inspiratiebron. Johns albums stonden boordevol meezingers die zo goed waren geproduceerd dat ze op slag in je brein werden getatoeëerd. De gerespecteerde muziekjournalist Robert Christgau schreef in *The Village Voice* over 'Bennie and the Jets', een satire op glamrock van de hand van John en zijn vaste schrijfpartner Bernie Taupin: 'Dat lied is verdorie één lange hook!' In Johns stem, een *blue-eyed* bariton met aan Motown ontleende maniertjes, klonk een zekere pijn door, een zweem van innerlijk tumult.

John, telg van een keurige, benauwde Britse familie uit de middenklasse, was een kleine, gezette, vroeg kalende nerd die zichzelf opnieuw had uitgevonden als een eenmanscircus. Hij zat op zijn pianokruk met een roze bril ter grootte van koplampen en glitterpakken in vloekende psychedelische kleuren. Hij was

een tornado van pailletten, veren en bizarre hoofdtooiën. In die naïeve tijd kon John de maffe hetero spelen en een groot deel van zijn publiek zand in de ogen strooien, maar zijn leven was, zoals hij zelf later zei, een leugen, en dat ervoer hij als een zware last. Hoewel Yog nog in het duister tastte over zijn eigen seksualiteit voelde hij een onmiddellijke verwantschap, 'omdat ik voelde dat hij gay was'.

Iets soortgelijks gebeurde toen hij in 1975 met Andros naar het Earls Court Exhibition Centre in Londen ging om Queen te zien optreden. Queen had negen weken op 1 gestaan met 'Bohemian Rhapsody', een *campy* suite van zes minuten, volstrekt over de top, die de excessen van opera, stadionrock en de overdreven sensitieve ballades van bepaalde singer-songwriters op de hak nam. Yog was overweldigd door de kwaliteiten van Queen-zanger Freddie Mercury, een tenor met zoveel bereik en gravitas dat alles wat hij zong als een aria klonk. Hij vulde met zijn theatrale grandeur moeiteloos de grootste zalen. Hij trad op in glinsterende turnpakjes die zo laag waren uitgesneden dat zijn behaarde borst een hoofdrol kon opeisen, kamde zijn donkere haar achterover en had een Latin lover-snor die herinneringen oproep aan Ramon Navarro, het heimelijk homoseksuele filmidool uit het post-Valentijntijdperk. Hoewel Mercury in interviews niet verder kwam dan verhulde hints naar zijn homoseksualiteit, hadden zijn gay fans aan de naam van zijn band en de rol die hij op het podium speelde genoeg om te weten hoe de vork in de steel zat.

Michael: 'Hij had een enorm effect op me. Ik dweepte met zijn muziek. Ik ademde alles in wat hij maakte.' Hij kende alle albumtracks van Queen uit zijn hoofd, zong de songs voor de spiegel in zijn kamer en imiteerde Mercury's weidse armgebaren en zijn gewoonte om frasen te beëindigen met een kreun.

Buiten zijn veilige kamer was hij beleefd en gereserveerd. Hij merkte dat homoseksuele mannen vaak belangstelling voor hem toonden. Toen iemand een versierpoging deed, raakte hij in paniek. Hij ging er niet op in, maar hij vond het voorval wel opwindend. Hij fantaseerde steeds vaker over mannen. Rond zijn zes-

tiende ging hij – in het diepste geheim uiteraard – op zoek naar seks.

Zijn moeder had inmiddels bepaalde signalen opgevangen van haar sensitieve zoon en was verontrust. Net als zijn vader gaf ze hem zonder iets in woorden uit te drukken het gevoel dat hij ‘niet mannelijk genoeg’ was, geen ‘echte jongen’. Niet vanuit homofobie maar vanuit haar angst besloot ze Georgios te vertellen over het duistere familiegeheim. Lesley vermoedde dat haar oudste broer Colin Harrison homoseksueel was geweest en daarmee had geworsteld. Daarnaast leed hij aan paranoïde schizofrenie. De combinatie was hem uiteindelijk teveel geworden. Colin werd in 1963 na een mislukte zelfmoordpoging opgenomen in een psychiatrische inrichting. Een paar dagen na zijn ontslag pleegde hij, achtendertig jaar oud, zelfmoord.

Blijkbaar vertelde Lesley haar zoon niet het hele verhaal, want die dacht om de een of andere reden dat zijn oom zijn hoofd in een oven had gestoken en dat zijn moeder het lichaam had gevonden. Om het allemaal nog erger te maken beweerde hij dat zijn moeders vader George James Harrison enkele dagen na Colin hetzelfde had gedaan en dat Lesley ook zijn lichaam had gevonden.

Haar vader had inderdaad zelfmoord gepleegd, maar al in 1960, enkele jaren voor de dood van zijn zoon. *The Daily Mail* ont-hulde dat Colin in januari 1964 enkele dagen de inrichting had mogen verlaten om zijn moeder Daisy te bezoeken. In die verlofperiode werd hij dood aangetroffen in zijn bed, overleden aan een overdosis van de medicatie die hij slikte tegen schizofrenie. Hij zou een afscheidsbriefje hebben achtergelaten. ‘Deze man was geestelijk ernstig ziek,’ stelde de lijkschouwer vast.

Lesley kon de gedachte niet verdragen dat ook haar zoon wellicht gay was. Ze accepteerde voor het moment Jacks ‘beschermend bedoelde homofobie’ (George Michaels woorden). De ober die hij een ‘flikker’ noemde woonde boven het restaurant. Yog mocht daar niet komen. ‘Want je wist maar nooit of het besmettelijk was.’

Lesleys verhalen over Colin bleven hem levendig bij. Als jonge man was hij bang dat hij het gen voor schizofrenie had geërfd. En hoewel Elton John en Freddie Mercury hem een kijkje hadden gegund op de uitbundige, triomfantelijke aspecten van homoseksualiteit, vreesde hij dat de werkelijkheid veel duisterder zou zijn. ‘Diep vanbinnen denk ik dat Gods woede de realiteit is,’ zei hij in 2005 in een interview met Simon Hattenstone van *The Guardian*. ‘Rationeel geloof ik dat niet, maar toen ik jonger was, kon ik als homo dat gevoel moeilijk van me af zetten.’

Niet lang nadat Lesley hem had verteld over de zelfmoorden van zijn oom en grootvader verwerkte hij zijn angst in zijn eerste compositie van enige betekenis, het nummer ‘Stephen’, dat hij samen met David Mortimer had geschreven toen ze rond de vijftien waren. Ze namen een demo op met David op gitaar. Niets wat Yog in de jaren daarna zou opnemen, kwam ook maar in de buurt van de machteloosheid en angst die uit dat nummer spreken. ‘Stephen’ gaat over een man die kapot is van de dood van zijn meisje. Hij hoort haar zijn naam roepen; hij kan niet leven met de gedachte dat hij de herinnering aan haar aanraking zal vergeten. ‘*There’s only one way to see her again... Stephen, Stephen, you can join her now.*’

Hij had inmiddels een echte stem ontwikkeld: een gespierde, toonvaste bariton met een fluweelachtige textuur. Hij haalde in het nummer uit met een stem die klonk als een schreeuw van pijn. De wanhopige ballade met suïcidale ondertonen was te duister en rauw voor een tiener die zijn zinnen had gezet op *Top of the Pops*; hij heeft nooit iets met het nummer gedaan.

Hij hunkerde naar het moment dat de presentator zijn naam zou aankondigen, maar hoe kon hij het ooit zo ver schoppen? Op vrijdagen zetten Georgios en Ridgeley hun eerste wankele stappen op weg naar dat felbegeerde podium door te spijbelen en liedjes te spelen in Londense metrostations. Ze hadden een piepklein repertoire met onder meer een cover van ‘39’, over een groep astronauten tijdens een ruimte-reis, waarmee Queen in de jaren ze-